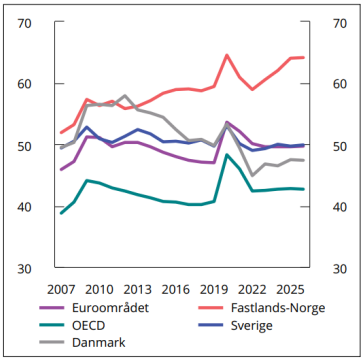
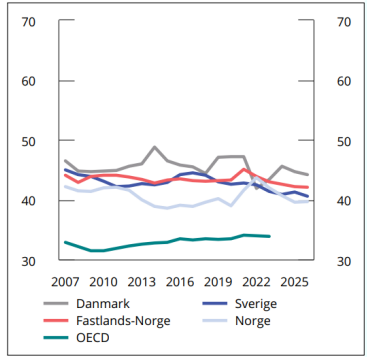
Er offentlig sektor for stor?

Martin B. Holm
Universitet i Oslo

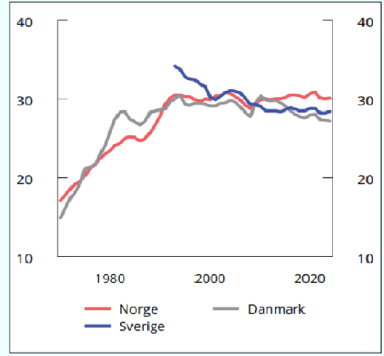
Frokostmøte om Statsbudsjettet 2026, 20. oktober 2025

Figur 3.34 Utgifter i offentlig forvaltning. Prosent av BNP. 2007–2026

Figur 3.35 Offentlige skatte- og avgiftsinntekter. Prosent av BNP. 2007–2026

Figur 3.26 Offentlig sysselsetting som andel av total sysselsetting. Prosent. 1970–2024

Nasjonalbudsjettet 2026, side 69; Revidert nasjonalbudsjett 2025, side 58.

Er offentlig sektor for stor?

Spørsmål: Hvor stor kan vi forvente at offentlig sektors (utgifts)andel av BNP skal bli?

Svar: Veldig stor på grunn av Baumoleffekten

Lite intuitivt resultat: Offentlige utgifter skal vris mot tjenester med lav forventet produktivitetsvekst og lav substituerbarhet mot privat sektor.

Baumoleffekten

I 1826 måtte fire musikere spille i 40 minutter for å “produsere” et klassisk musikkstykke

I 2025 må fire musikere fortsatt spille i 40 minutter for å “produsere” det samme musikkstykket.

Prisen er 23 ganger så høy i dag.

$\rightarrow$ Lønningene/kostnaden har økt mye, mye mer enn produktiviteten.

Baumoleffekten for offentlig sektor

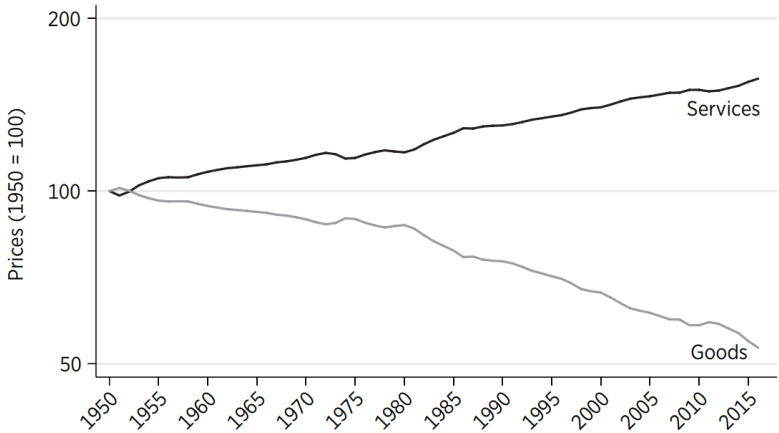
Tre antakelser:

1. Privat sektor har høyere produktivitetsvekst enn offentlig sektor
2. Arbeidsmarkedet er fleksibelt
3. Det er ikke lett å bytte ut offentlige tjenester med private goder

Fire resultat:

- ↑ Enhetsprisen på offentlig forbruk (mer enn for privat forbruk)
- ↑ Forbruksandelen til offentlig sektor
- ↑ Arbeidskraftsandelen til offentlig sektor
- ↓ Aggregert produktivitetsvekst

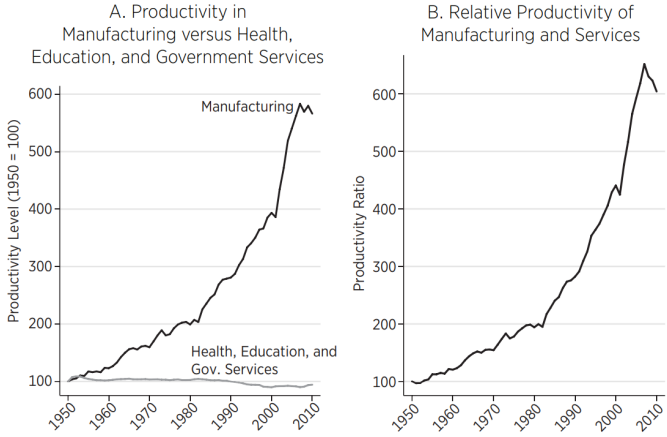
Figure 24. Prices of Goods versus Services, 1950–2016

Notes: Prices are normalized to 100 in 1950. The Y axis uses a ratio scale.
Source: BEA, "National Income and Product Accounts."

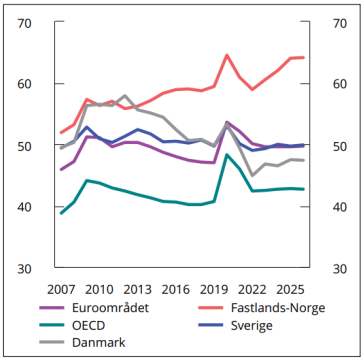
Helland & Tabarrok (2019), "Why are the prices so damn high?," side 42.

Figure 25. Productivity in Manufacturing versus Services

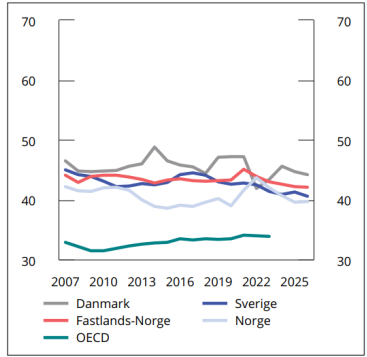

Note: Data cover labor productivity and also include government services. These data are classified using International Standard Industrial Classification codes L, M, and N.
Source: Groningen Growth and Development Centre, "10-Sector Database."

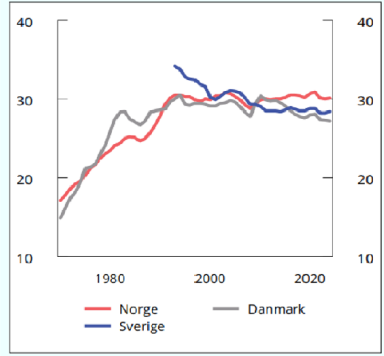
Helland & Tabarrok (2019), "Why are the prices so damn high?," side 44.

Figur 3.34 Utgifter i offentlig forvaltning. Prosent av BNP. 2007–2026

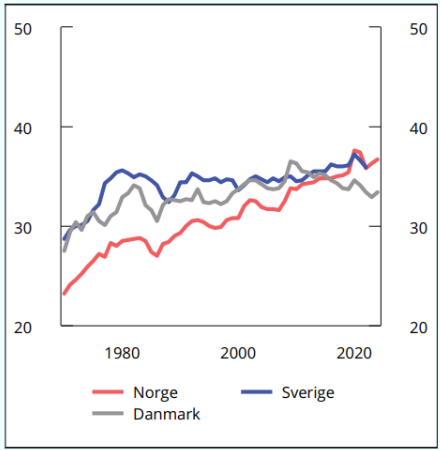

Figur 3.35 Offentlige skatte- og avgiftsinntekter. Prosent av BNP. 2007–2026

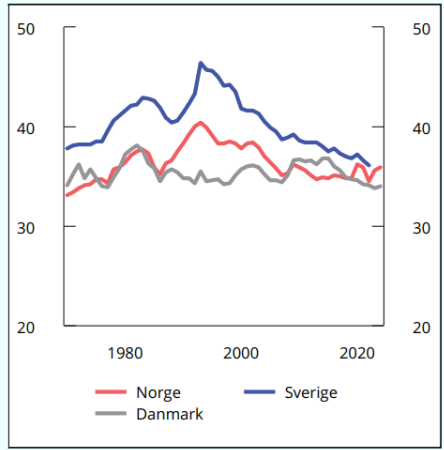
Figur 3.26 Offentlig sysselsetting som andel av total sysselsetting. Prosent. 1970–2024

Nasjonalbudsjettet 2026, side 69; Revidert nasjonalbudsjett 2025, side 58.

Figur 3.24 Offentlig konsum som andel av samlet konsum (offentlig og privat). Løpende priser. Prosent. 1970–2024

Kilde: Finansdepartementet.

Figur 3.25 Offentlig konsum som andel av samlet konsum (offentlig og privat). Målt i volum. Prosent. 1970–2024

Kilde: Finansdepartementet.

Hvordan kan man håndtere Baumoleffekten?

1. Privatiser offentlig sektor!

Hvordan kan man håndtere Baumoleffekten?

1. Privatiser offentlig sektor! ✗

Hvordan kan man håndtere Baumoleffekten?

1. Privatiser offentlig sektor! ✗

2. Kutt offentlig forbruk!

Hvordan kan man håndtere Baumoleffekten?

1. Privatiser offentlig sektor! ✗

2. Kutt offentlig forbruk! ✗
   (Dette løser kun symptomet, men medfører et nyttetap)

Hvordan kan man håndtere Baumoleffekten?

1. Privatiser offentlig sektor! ✗

2. Kutt offentlig forbruk! ✗
   (Dette løser kun symptomet, men medfører et nyttetap)

3. Mer produktivitetsvekst i offentlig sektor (hva nå enn det betyr)!

Hvordan kan man håndtere Baumoleffekten?

1. Privatiser offentlig sektor! ✗

2. Kutt offentlig forbruk! ✗
   (Dette løser kun symptomet, men medfører et nyttetap)

3. Mer produktivitetsvekst i offentlig sektor (hva nå enn det betyr)! ✓
   (Økt produktivitetsvekst i offentlig sektor demper Baumoleffekten)

Hvordan kan man håndtere Baumoleffekten?

1. Privatiser offentlig sektor! ✗

2. Kutt offentlig forbruk! ✗
   (Dette løser kun symptomet, men medfører et nyttetap)

3. Mer produktivitetsvekst i offentlig sektor (hva nå enn det betyr)! ✓
   (Økt produktivitetsvekst i offentlig sektor demper Baumoleffekten)

4. Økt satsing på utdanning.

Hvordan kan man håndtere Baumoleffekten?

1. Privatiser offentlig sektor! ✗

2. Kutt offentlig forbruk! ✗
   (Dette løser kun symptomet, men medfører et nyttetap)

3. Mer produktivitetsvekst i offentlig sektor (hva nå enn det betyr)! ✓
   (Økt produktivitetsvekst i offentlig sektor demper Baumoleffekten)

4. Økt satsing på utdanning. ✓
   (Økt tilbud av høyt kvalifisert arbeidskraft demper Baumoleffekten)

Konklusjoner

Norge er i en eksepsjonell situasjon:
Vi kan fortsette å tilby offentlige tjenester på samme nivå som før, selv om det blir dyrere.

Å sette en øvre grense for offentlig forbruk som andel av BNP medfører et nyttetap.

Vi har stor offentlig sektor som andel av BNP fordi vi er produktive og rike.

Det betyr selvfølgelig fortsatt at vi ikke skal sløse.

Offentlig forbruk skal gradvis vris mot kjernetjenester med lav forventet produktivitetsvekst og lav substituerbarhet mot privat sektor (helse, utdanning, ...).

Anbefalt lesing

Helland & Tabarrok (2019): “Why are the prices so damn high?”

Boks 3.2 i Revidert nasjonalbudsjett 2025

Boks 3.6 i Nasjonalbudsjettet 2025

Kapittel 3.5 i Nasjonalbudsjettet 2026

Knut Moum: “Offentlige utgifter og sløsing” i DN 15. oktober.

Notat som regner ut prediksjonene på slide 5